

Короткий опис навчальної дисципліни

«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

Спеціальності	222 «Медицина»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Термін вивчення (курс)	1 курс
Форма навчання	денна
Кафедра	соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Короткий зміст дисципліни: навчальна дисципліна «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» є одним із невід'ємних компонентів етичного регулювання навчального процесу та наукової діяльності в Україні та світі, підняття престижу українських ВНЗ та їхніх випускників з метою визнання їхніх досягнень в Україні та за кордоном. Йдеться про сукупність етичних принципів та окреслених міжнародним, українським законодавством правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень; забезпечує неухильне дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: обов'язкове посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти. Дисципліна закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань з профільних теоретичних і клінічних професійно-практичних дисциплін, що вивчаються відповідно до навчального плану, що передбачають викладання дисципліни з формуванням умінь застосовувати знання з «АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ» в процесі подальшого навчання, а також у професійній діяльності. *Основними завданнями вивчення «Академічної доброчесності» є ознайомлення студентів з новітніми розробками в Україні та світі в галузі етичного регулювання освітньої та наукової діяльності, принципами міжнародного права медико-біологічної діяльності як майбутнього фахівця. Очікуваним кінцевим результатом, отримуваним здобувачем вищої освіти внаслідок засвоєння ним навчальної дисципліни «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» є засвоєння основних принципів академічної доброчесності, правила їх дотримання; засвоєння основних засади інтелектуальної власності, суть плагіату та технік, які використовуються у світі з метою протидії зловживанням у сфері наукового пізнання.*

Орієнтовний перелік тем навчальних занять:

Теми лекційних занять:

ТЕМА 1. Основні поняття, підходи та завдання дисципліни «Академічна доброчесність».

Академічна доброчесність — сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками. Використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

ТЕМА 2. Основні поняття, підходи та завдання дисципліни «Академічна доброчесність».

Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

ТЕМА 3. Академічна культура, академічна доброчесність – соціальний капітал та престиж сучасного університету.

Академічна культура й етика у вищій освіті. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників навчального процесу. Інтелектуальна свобода. Доброчесність викладача та адміністрації як передумова доброчесності студента. Academic Integrity (академічна порядність; академічна цілісність) через поєднання фундаментальних цінностей: чесності, довіри, поваги, справедливості, відповідальності. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти у Європі (прийнята Міжнародною конференцією з етичних та моральних аспектів вищої освіти та науки в Європі, вересень 2004).

ТЕМА 4 Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання

Плагіат, як порушення авторського права та крадіжка інтелектуальної власності. Розуміння плагіату з античності. Encyclopedia Americana, в основі плагіату – присвоєння авторства певного твору; використання однакових тем та ідей є основою наукового дослідження та творчості, «запозичення» оригінального методу їх дослідження і опрацювання. Закон України «Про вищу освіту», «академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження

та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання». Умови і причини «епідемії плагіату» в Україні. Університетські положення про запобігання плагіату.

ТЕМА 5. Академічна культура в університеті: на прикладі університетів Сполучених Штатів Америки та окремих європейських країн.

Цінності та цілі вищої освіти. Дослідження щодо дотримання засад академічної доброчесності та виявів академічної нечесності в університетах. Дослідження Центру академічної порядності (*Center for Academic Integrity*) у США та інші. Соціологічні опитування, статистичні дані; порівняння даних опитувань в українських ВНЗ з європейськими та американськими. Висновки щодо рівня академічної культури та основних проявів академічної нечесності, які належить подолати в українських ВНЗ.

ТЕМА 6 Інтелектуальна власність та ймовірні форми її порушення. Формування академічної культури.

Поняття інтелектуальної власності (як аналогу до матеріальної власності) від доби Просвітництва до сьогодення. Інтелектуальна власність у постіндустріальному й інформаційному суспільстві. Авторське право: від першого закону про авторське право («Статут королеви Анни» в Англії у 1710 р. закріпив за автором виключне право на опублікування свого твору протягом 14 років) до сьогодні. Міжнародні договори із забезпечення авторського права, чинні на території України: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (вперше прийнята 1886), Всесвітня конвенція про авторське право (прийнята в Женеві 1952 р.), Договір ВОІВ з авторського права (1996), Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961), Договір ВОІВ про виконання і фонограми (1996) тощо. Українське законодавство про інтелектуальну власність (Закон України «Про авторське право та суміжні права» (2007); Закон України «Про вищу освіту» ст. 69 «Права інтелектуальної власності та їх захист»). Різноманіття об'єктів авторського права: наукові тексти, літературні твори, музичні твори, драматичні твори, твори образотворчого мистецтва, кінофільми і аудіовізуальні твори, архітектурні роботи, комп'ютерні програми тощо. Можливості й правила використання інтелектуальної власності: копіювання для особистого користування, цитування з належним покликанням на оригінал, фотокопіювання для дослідницького використання тощо. Концепція «суспільного надбання»: як можна використовувати оригінальні твори («На старому полі рік за роком зростає нове зерно; зі старих книг, во славу Бога, нам знання нове дано» (Джеффри Чосер, англійський поет XIV ст.)).

ТЕМА 7. Наукове мовлення. Робота з текстами та оформлення посилань на них. Культура спілкування у традиції академічної доброчесності.

Стилі сучасної української мови (науковий, діловий, художній, публіцистичний, розмовний); сфера застосування, мета, мовні засоби. Мовні засоби наукового стилю (підстилі: науково-популярний і науково-навчальний): використання

наукових термінів, таблиць, схем; оперування абстрактними поняттями; використання цитат; логічна послідовність; однозначність; аргументованість викладу; уживання складених речень тощо. Усна й писемна форми наукового стилю. Наукова лексика; фахова мова (= підсистема мови, в якій використовують термінологію та інші лінгвістичні засоби, призначена для запобігання неоднозначності спілкування в конкретній предметній галузі (ДСТУ 3325-96)). Культура мовлення, мовленнєвий етикет як компонент комунікації. Опанування академічним письмом, комунікативними навичками як необхідна передумова успішного навчання, науково-дослідної діяльності, фахової компетенції, успішного соціокультурного та міжкультурного спілкування.

ТЕМА 8. Кодекс професійної етики: поняття та юридичне значення.

Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності («Моральний кодекс чи «корпоративні етичні програми» є збіркою моральних норм та настанов, що стимулюють прийняття певних рішень та виконання конкретних дій у стосунках з іншими людьми в рамках професійного середовища» (Герхард Зеха)). Кодекси професійної етики = формування корпоративних правил: від Клятви Гіппократа до сучасних професійних кодексів; їхні завдання та імперативи; гуманітарний вимір; балансування між мораллю та правом. Сучасні вітчизняні й зарубіжні професійні кодекси (приклади): Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України (2008); Етичний кодекс ученого України (2009), Кодекс наукової етики (проект, 2005); «Положення про професійну етику» Американської асоціації університетських професорів (1966, 1987 (зі змінами)) тощо. Положення університетів щодо регулювання етичних норм; кодекси честі університетів; правила поведінки студентів: приклад американських вишів. Кодекси честі українських вишів. Формування партнерства «студент – викладач», «студент – студент», «студент – адміністрація» через нерозривність прав і обов'язків сторін. Моральне засудження чи юридичні наслідки порушення – що важливіше? («Важливим є не Кодекс честі як такий, а процес обговорення та зусилля, які докладаються для створення середовища академічної чесності та взаємної довіри» (Дерек Бок, президент Гарвардського університету, 1971–1991).

ТЕМА 9. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів

Основні прояви академічної нечесності - табу в академічному світі: плагіат, заборонена допомога (одержання чи надання допомоги на іспиті, заліку, контрольній роботі, яка забороняється викладачем); використання підручників, посібників, довідкової літератури під час будь-якої з форм контролю, якщо це не передбачено її умовами; списування та передавання своєї роботи для списування іншим; передача та одержання відповідей перед іспитом; використання підставної особи для відповіді, іспиту тощо; подання результатів групової роботи, якщо роботу замість групи виконала одна особа; подача як своєї роботи, написаної іншою особою; написання роботи на замовлення; підробка результатів

дослідження; хабарництво. Методи запобігання академічної нечесності; моральний осуд. Західний досвід покарання за нечесність: від перездачі іспиту, переслуховування курсу і переписування роботи до виключення з університету. Що важливіше: покарати чи пояснити, обговорити і створити умови для недопущення у майбутньому?

ТЕМА 10. Етичні аспекти університетських цінностей

Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються в спільноті. В цілому, академічна доброчесність стосується не лише якості освіти - вона напряду впливає на те, яких громадян виховує система вищої в країні, які цінності закладаються під час навчання в університеті та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Чи це важка і наполеглива праця, яка допомагає досягати успіхів як окремому індивіду, так і країні в цілому, чи це обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин і тягнуть країну на дно.

Буковинський державний медичний університету - один з провідних ВНЗ України, які беруть участь в Проекті сприяння доброчесності в Україні. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Перелік компетентностей, здобуття яких буде забезпечувати навчальна дисципліна

У результаті вивчення дисципліни «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

студент повинен уміти:

- диференціювати та аналізувати принципи академічної доброчесності;
- ідентифікувати формування академічної культури;
- диференціювати та аналізувати принципи дотримання прав інтелектуальної власності;
- ідентифікувати плагіат;
- сформулювати практичні навички до написання наукових текстів.
- самостійно виконувати навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- викладати свої погляди;
- посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право;

- інтерпретувати отриманні знання в повсякденному спілкуванні для формування себе, як особистості та майбутнього лікаря;
- використовувати основні статті медичних кодексів у своїй практичній діяльності;
- володіти законодавчою базою для запобігання етичних та моральних порушень;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності;

Студент повинен уміти:

- вміння оперувати категоріями та доктринами;
- використовувати методи самонавчання;
- оцінювати рівень мотивації;
- постійно вдосконалювати свій освітній та загально культурний рівень;
- самостійно виконувати освітню та наукову діяльність;
- правильно працювати з джерелами та використовувати матеріали і напрацювання інших авторів, науковців у своїх роботах, правила цитування.

Перелік науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання навчальної дисципліни:

Доктор історичних наук, професор
кафедри соціальної медицини та ОЗО
МЕЛЬНИЧУК

Марія МАНДРИК-

Завідувач кафедри соціальної медицини
та організації охорони здоров'я
к. мед. н., доцент

Ігор НАВЧУК